

ЕКОЛОГІЯ ТА ЛІНГВІСТИЧНА ЕКОЛОГІЯ: ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ ДИСКУРС

Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка

Анотація

Сьогодні у світі нараховується безліч напрямків досліджень в царині екології та збалансованого природокористування, які намагаються класифікувати за принципами галузевої належності, взаємозв'язків та взаємодіюваності, теоретичного та практичного значення. Тільки тлумачень поняття «екологія» існує понад 60 варіантів; воно продовжує набувати розмитості і не завжди можна зрозуміти, про що власне йдеться: екологію як біологію екосистем, забруднення довкілля й охорону навколишнього середовища, охорону здоров'я, менеджмент в сфері природокористування чи про суспільно-політичний рух.

Ключові слова: лінгвістична екологія, екологічна освіта, екологія, збалансоване природокористування, коеволюція.

Abstract

Today, there are many areas of research in the field of ecology and sustainable use of nature, which try to classify according to the principles of industry affiliation, relationships and subordination, theoretical and practical significance. There are more than 60 interpretations of the concept of "ecology" alone; it continues to blur and it is not always possible to understand what it is all about: ecology as ecology of ecosystems, environmental pollution and environmental protection, health care, management in the field of nature management or socio-political movement.

Keywords: linguistic ecology, ecological education, ecology, balanced nature management, coevolution.

Вступ

З'явилася і «прижилася» лінгвістична екологія у вигляді таких понять (терміноодиниць) як екологія душі, екологічна справедливість, екологічне страхування, екологічна етика, екофемінізм, екологічний туризм, екосистема мови, екосистема творчої діяльності, екології програмного забезпечення та ін. [1-4 та ін.]

Зокрема, Жуковська В.В.[1] визначає екологію мови як науку про взаємини між мовою і її оточенням, де під оточенням мови розуміється суспільство, що використовує мову як один із своїх кодів. Овсейчик С.В. [2] встановила основні словотвірні моделі та продуктивність структурних типів екологічних терміноодиниць; виявили шляхи формування системи екологічної термінології та джерела її поповнення.

Результати дослідження

Отже, виникає необхідність у позначенні відповідних екологічних понять. Досвідчені педагоги, які беруться за зміст екологічної освіти, не завжди ознайомлені з різним науковим тлумаченням всередині екології і тією небезпекою, яка з цього випливає при її навчальному викладенні. Зростання «термінологічної ентропії» примушує спеціалістів виробити відповідну чітку категоріально – методологічну основу сучасної екології (як науки) і дотримуватися її.

Ми залишаємося прибічниками класичного розуміння екології як науки про зв'язок організмів між собою та з навколишнім середовищем, куди відносять, в широкому розумінні, всі умови існування. Із врахуванням підходів науковців та власних теоретичних досліджень виділяємо необхідні й достатні ознаки терміну «екологія». Екологія-біоцентрична наука, що вивчає сукупність живих організмів, які взаємодіють один з одним і утворюють з навколишнім природним середовищем єдність – екосистему, у межах якої здійснюється процес трансформації речовини, енергії та інформації[3]. Біоцентричність підкреслює міждисциплінарність екології.

Охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування – це науковий напрям, який органічно поєднаний з екологією, але не є останньою, оскільки має власну понятійно-категоріальну базу, предметне поле та коло закономірностей. Прикладом наслідків різних підходів

можуть бути вирази типу «екологічні класи, де навчаються діти», «екологічно чисте землеробство», які з позицій класичної екології є абсурдними. Відчувається недостатність комплексної «біологічної ментальності» сучасних екологів різного рівня. Заважає і спрямованість на єдине правило розв'язання екологічної проблематики та невиправданий псевдооптимізм.

Висновки

Людству (лише розумним сапієнсам) доцільно дослухатися мудрості природи («Природа знає краще») і переходити до збалансованого природокористування на засадах коеволюційного симбіотичного співіснування системи «суспільство-біосфера», де біосфера – хазяїн, людина – симбіотичний консумент. Коеволюційну парадигма вважаємо теоретико-методологічним обґрунтуванням можливості сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Жуковська В.В., Деркач Н.О. Еколінгвістика: становлення та основні напрями досліджень URL: <http://eprints.zu.edu.ua/6783/1/11dnoest.pdf> (дата посилання 17.06.2021)
2. Овсейчик С.В. Формування української екологічної термінології: дис. ... канд. філолог. наук: 10.02.01 / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2006. 199 с.
3. Рудишин С.Д. Біологічна підготовка майбутніх екологів : теорія і практика: монографія. Вінниця : ВМГО «Темпус», 2009. 394 с.
4. Сидоров М.О., Гріненко О.О. Моделювання екосистем програмного забезпечення (2013). URL : <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IPZ/article/view/6022> (дата посилання 19.06.2021).

Рудишин Сергій Дмитрович — доктор педагогічних наук, кандидат біологічних наук, професор кафедри теорії і методики викладання природничих дисциплін, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Глухів, e-mail Rud-SD@ukr.net

Rudyshyn Serhiy Dmytrovych — Doctor of Pedagogical Sciences, Candidate of Biological Sciences, Professor of the Department of Theory and Methods of Teaching Natural Sciences, Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Hlukhiv, e-mail Rud-SD@ukr.net